

1 ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ І ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

УДК 378,091.27

Гавриленко Світлана

ORCID 0000-0001-7950-2545

Викладач кафедри іноземних мов,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: svetik.tashlyk@gmail.com

Кашпур Світлана

ORCID 0000-0001-8683-1443

Викладач кафедри іноземних мов,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: lanagirrl@gmail.com

Сіроштан Яна

ORCID 0000-0002-1405-3475

Викладач кафедри іноземних мов,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: yana.polulyakh@gmail.com

СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ЄДИНОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

У статті розкрито специфіку підготовки студентів-бакалаврів до складання єдиного вступного іспиту з англійської мови та особливості її впровадження під час дистанційного навчання.

У зв'язку з необхідністю забезпечення безперервного освітнього процесу в умовах воєнного стану продумана та ефективна підготовка студентів до іспиту задля вступу на магістерський рівень є невід'ємним компонентом.

Метою роботи є доведення доцільності впровадження окремої вибіркової дисципліни на всіх спеціальностях із метою забезпечення однакової ґрунтовної підготовки випускників бакалаврату до складання єдиного вступного іспиту з англійської мови.

Методологія дослідження. Для отримання найбільш значущих результатів дослідження застосовано методи теоретичного аналізу, зіставлення, порівняння, систематизації та узагальнення.

Наукова новизна. У статті окреслено особливості та переваги підготовки студентів до складання єдиного вступного іспиту з англійської мови саме в межах вибіркової дисципліни, що дасть змогу охопити більший обсяг матеріалу для роботи зі студентами та підвищить імовірність успішного складання іспиту випускниками різних спеціальностей.

Висновки. Проблема підготовки до єдиного вступного іспиту є досить актуальною в сьогоденні. Досліджуються особливості, правильність та оптимізація алгоритму

підготовки до випробування. Доведено, що дотримання чітких правил та рекомендацій під час підготовки до іспиту збільшує ймовірність його успішного складання. Детально описано структуру завдань єдиного вступного іспиту та поради щодо коректності виконання кожного з них. Запропоновано й доведено доцільність упровадження окремої дисципліни вільного вибору для кращої підготовки до іспиту. Перспектива подальших досліджень наразі на стадії обговорення та визначення майбутніх векторів розширення цієї тематики.

Ключові слова: єдиний вступний іспит, студент-бакалавр, дисципліна вільного вибору, підготовка, структура, різновиди завдань, читання, лексика, граматики.

Постановка проблеми. Для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра необхідною умовою є складання єдиного вступного іспиту. Єдиний вступний іспит (далі – ЄВІ) – форма вступного випробування для вступу на навчання з метою здобуття ступеня магістра на основі НРК6 (вступ до магістратури на основі бакалавра) або НРК7 (вступ до магістратури на основі магістра / спеціаліста), а також для допуску до вступного іспиту з іноземної мови для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії / доктора мистецтва, яка поєднує тест загальної навчальної компетентності та тест з іноземної мови (англійської, німецької, французької, іспанської – на вибір вступника), яке проводиться Українським центром оцінювання якості освіти відповідно до законодавства [6].

Процес підготовки здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» до складання єдиного вступного іспиту піднімає низку актуальних питань не тільки для викладачів, але й для студентів, особливо не філологічних спеціальностей [3, 102]. По-перше, завдання до ЄВІ, розроблені згідно з програмою МОН України, здебільшого відповідають рівню В1-В2, що часто не збігається з рівнем володіння іноземною мовою здобувачами освіти. По-друге, умови складання ЄВІ та специфіка завдань тожожні за форматом із подібними міжнародними іспитами та розраховані на студента, який ознайомлений із процесом складання іспитів саме такого формату, що часто не відповідає дійсності. Тому вже під час виконання завдань безпосередньо на іспиті здобувач може зіткнутися з проблемою браку часу та нерозуміння алгоритму виконання того чи іншого завдання. Щодо процесу викладання іноземної мови в закладах вищої освіти, то він має бути спрямований на те, щоб англійська мова вивчалася як мова міжнародного спілкування задля досягнення студентами бакалаврами рівня В2, що відповідає вимогам програми ЄВІ. Проте не завжди в закладах вищої освіти передбачено вивчення англійської мови саме з метою підготовки до складання іспитів формату ЄВІ. Тому викладачі англійської мови можуть також зіткнутися з певними проблемами, а саме: різний рівень володіння англійською мовою серед студентів, недостатня кількість часу та неможливість підготувати студентів до складання ЄВІ в межах курсу з вивчення загальної англійської мови.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Останнім часом проблема підготовки до складання ЄВІ з англійської мови є дуже актуальною як серед викладачів, так і серед науковців, які порушують це питання у своїх дослідженнях. Зокрема, Н. Петрушова пропонує виокремлювати етапи підготовки до випробування: організаційно-підготовчий, власне проведення занять та етап складання іспиту й оцінки результатів роботи як студентів, так і викладачів [6, 53]. О. Резунова акцентує на ефективних способах формування саме читацьких навичок у здобувачів: попереднє припущення, швидке читання для розуміння суті, швидке читання для отримання спеціальної інформації та детальне читання тексту [8]. Н. Зайцева та О. Супрун наголошують на важливості актуалізації знань із граматики та розширенні словникового запасу, що відповідає рівню В2 [4, 49]. О. Мельников навіть доводить за допомогою сучасних інтелектуальних і математичних методів та інформаційних технологій, що можливо визначити відсоток тих випускників, кому малоімовірно вдасться скласти ЄВІ, із метою активізації та посилення роботи з такими випускниками задля підвищення цієї ймовірності [5, 105].

З огляду на зазначену проблематику, **метою** статті є продемонструвати доцільність упровадження в закладах вищої освіти на різних спеціальностях навчальної дисципліни з англійської мови, яка б надала здобувачам освіти за рівнем «бакалавр» змогу підготуватися до складання єдиного вступного іспиту для продовження навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».

Висвітлення процедури теоретико-методологічного дослідження із зазначенням методів. Для досягнення поставленої мети було здійснено детальний огляд та системний аналіз наукових публікацій українських науковців щодо питань важливості ґрунтовної підготовки студентів-бакалаврів до складання ЄВІ; порівняння ідей та поглядів щодо підвищення ефективності підготовки, узагальнення й систематизацію теоретичного матеріалу з проблеми дослідження.

Виклад основного матеріалу. Блок ЄВІ з іноземної мови складається з двох частин: читання (Reading) та використання мови (Use of English). Тест містить 30 запитань трьох форм: 1) завдання на встановлення відповідності (запитання 1–6): дібрати твердження / ситуації до оголошень / текстів; запитання до відповіді або відповіді до запитань; 2) завдання з вибором однієї правильної відповіді (запитання 7–11): має основу та чотири варіанти відповіді, із яких лише один правильний; 3) завдання на заповнення пропусків у тексті (запитання 12–30): доповнити речення в тексті словосполученнями / словами з наведених варіантів [9].

Саме на такому типі завдань та особливостях їх виконання має зосередити увагу викладач у межах курсу з підготовки до складання ЄВІ. Оскільки підготовка студентів до ЄВІ – це складний та багатокомпонентний процес, то вважаємо доцільним запровадити цей курс саме як навчальну дисципліну вільного вибору студентів на різних спеціальностях із метою якісної та всеохопної

підготовки здобувачів до складання іспиту такого формату. Курс матиме на меті сформувати в студентів граматичні та лексичні компетентності відповідного рівня та вміння самостійно читати й розуміти автентичні тексти за визначений проміжок часу. Завдання курсу як навчальної дисципліни полягатиме в набутті студентами мовних знань, достатніх для успішного складання іспиту, та формуванні мовленнєвих умінь із читання та використання мови. У результаті вивчення курсу та відповідно до програми єдиного вступного іспиту з іноземної мови студенти мають уміти: читати текст і визначати мету, ідею висловлення; читати (із повним розумінням) тексти, побудовані на знайомому мовному матеріалі; читати та виокремлювати необхідні деталі з текстів різних типів і жанрів та виділяти ключову інформацію; диференціювати основні факти та другорядну інформацію; розрізняти фактичні відомості та враження; розуміти точки зору авторів текстів; працювати з різножанровими текстами; переглядати текст або серію текстів із метою пошуку необхідної інформації для виконання певного завдання; визначати структуру тексту й розпізнавати логічні зв'язки між його частинами; установлювати значення незнайомих слів на основі здогадки, схожості з рідною мовою, пояснень у коментарі; аналізувати й зіставляти інформацію; правильно вживати лексичні одиниці та граматичні структури; установлювати логічні зв'язки між частинами тексту [6].

У результаті вивчення курсу та відповідно до програми єдиного вступного іспиту з іноземної мови студенти мають знати: граматичні категорії іменника (рід, число, присвійний відмінок) та лексичні розряди; правила вживання означеного, неозначеного та нульового артиклів англійської мови; розряди прикметників та прислівників за значенням та особливості утворення ступенів порівняння цих частин мови; розряди числівників за значенням та особливості їх вживання, позначення часу, років та дат; розряди займенників (особові, присвійні, вказівні, зворотні), специфіку вживання займенників *many/much, little/a little, few/a few, some/any/no* та похідних від них, *none/none of, both/neither/either*; дієслово: основні форми неправильних дієслів, утворення та особливості вживання способу дієслова, особливості формування та випадки вживання часових форм дієслова; утворення та використання часових форм пасиву; модальні дієслова, їх значення та використання, відмінність від дієслів із модальним значенням; дієслівні форми: дієприкметник та дієприкметникові звороти, форми герундія та інфінітива, уживання інфінітива з часткою «*to*» та без неї; конструкції з дієслівними формами (складний підмет, складний присудок та складний додаток); прийменники, їх типи та особливості вживання; найбільш уживані сполучники сурядності, підрядності та сполучні слова; класифікацію простих речень (розповідні, питальні, заперечні, наказові, неповні); порядок слів у реченні; складносурядне речення; складнопідрядне речення та його види відповідно до підрядних частин; умовні речення 0, I, II та III типів; використання прямої та непрямої мови; особливості словотвору, види та значення суфіксів різних частин мови; лексичний мінімум відповідно до сфер спілкування та тематики, визначених програмою єдиного вступного іспиту [6].

Задля успішного складання блоку з англійської мови абітурієнти мають чітко усвідомлювати алгоритм виконання кожного виду завдань, передбаченого програмою ЄВІ. Із цією метою створено перелік рекомендацій, дотримання яких дає можливість якісно підготуватися до складання єдиного вступного випробування. Методичні рекомендації щодо виконання кожного типу завдань допомагають сконцентрувати увагу на специфічних особливостях тестів, визначитися зі стратегіями роботи з ними та відтренувати вміння й навички, що полегшать розуміння змісту завдань і забезпечать правильність їх виконання [2, 100].

Завдання з читання з метою пошуку конкретної інформації та розуміння (з'єднання запитань із абзацами тексту) передбачає дотримання таких рекомендацій: прочитайте заголовок і спробуйте вгадати зміст тексту; прочитайте запитання та варіанти А-Н та підкресліть ключові слова; знайдіть у тексті вирази з відповідним до ключових слів значенням; поверніться до варіантів та перегляньте перефразовані слова (підказки); знайдіть у тексті речення, яке містить одну з підказок; скануйте тексти, а не читайте їх детально.

Завдання з читання з метою отримання конкретної інформації та детального розуміння (запитання з вибором відповідей) варто виконувати та таким алгоритмом: прочитайте заголовок або перше речення тексту, щоб зрозуміти, про що йдеться в тексті, який ви збираєтеся прочитати; перегляньте запитання 1-5 і варіанти А-D та підкресліть ключові слова; перегляньте в абзаці речення, пов'язані з цими ідеями; переконайтеся, що інформація в тексті відповідає ключовим словам у варіантах. Також варто пам'ятати про дистрактори – дуже близькі до правильних, але хибні варіанти відповідей. Вони можуть бути по-різному введені у варіанти відповідей із метою відволікання уваги та дезорієнтації здобувачів. Для дистракторів характерним є: використання одного або двох таких слів, які є в тексті; вираження конкретних ідей, тоді як текст надає лише загальні; використання абсолютних слів (*always, all, only* тощо), тимчасом як у тексті використовуються «слабші» (*sometimes, some, many* тощо); використання дієслів без модальності, тоді як у тексті вона наявна («*something is true*», а в тексті – «*something may be true*»).

Під час виконання завдання з використання англійської мови на перевірку словникового запасу радимо дотримуватися таких порад: прочитайте спочатку заголовок тексту, а потім прочитайте весь текст із пропусками, щоб отримати загальне уявлення, про що йдеться; прочитайте речення з пропуском і спробуйте з'ясувати його зміст та здогадатися за контекстом значення пропущених слів; перевірте слова перед і після пропуску. Деякі слова можна використовувати лише з певними прийменниками, а деякі можуть бути частинами фраз або фразеологізмів; перегляньте варіанти, щоб вирішити, який найкраще відповідає лексичному та граматичному контексту.

Завдання з використання англійської мови на перевірку граматики варто виконувати за таким алгоритмом: прочитайте спочатку заголовок тексту, а потім увесь текст із пропусками, щоб отримати

загальне уявлення; прочитайте речення, визначте його будову та спробуйте зрозуміти, яку граматичну форму пропущеного слова треба використати; перегляньте варіанти, щоб вирішити, який найкраще відповідає граматичному контексту; уважно прочитайте текст навколо кожного пропуску; звертайте увагу на часи дієслів. Переконайтеся, що обрані вами варіанти відповідають граматиці всього тексту, а не тільки реченню, із яким працюєте [1, 205].

Не варто забувати, що для викладача викликом може стати також і запровадження цього курсу саме в межах дистанційного навчання, оскільки воно може обмежувати викладача у використанні тих чи інших методів та прийомів навчання, тоді як він зобов'язаний надати доступ студентам до навчального матеріалу з курсу. Викладач має ретельно продумати хід заняття в онлайн-режимі, його структуру, методику та добірку навчальних матеріалів і їх презентацію студентам, особливо з різним рівнем володіння іноземною мовою. Так, Н. Петрушова стверджує, що недоцільно застосовувати лише лекційний виклад граматичного матеріалу, оскільки увага слухачів слабшає і вони втрачають інтерес до матеріалу. Саме тому вона радить користуватися всілякими вебресурсами, відеохостингами та освітніми сайтами з метою урізноманітнення навчального матеріалу та утримання уваги студентів. Окрім того, такі методи значно полегшать та оптимізують процес навчання в дистанційному форматі [7, 55].

Висновки і перспективи подальших досліджень. У статті зазначено важливість ґрунтовної підготовки студентів-бакалаврів різних спеціальностей до складання ЄВІ з англійської мови. Окреслено найважливіші проблемні моменти, на які необхідно звернути увагу під час роботи зі здобувачами. Наведено рекомендації та поради, яких слід дотримуватися в процесі підготовки до випробування. А також доведено доцільність запровадження в закладах вищої освіти на різних спеціальностях вибіркової навчальної дисципліни з англійської мови, яка б дала змогу підготувати бакалаврів до складання єдиного вступного іспиту. Перспективи вбачаємо в проведенні експериментально-дослідницької роботи, спрямованої на перевірку ефективності окремих педагогічних технологій і методів навчання для успішного складання ЄВІ.

References

1. Галинська О. М. Єдиний вступний іспит з іноземної мови: структура, завдання та стратегії у процесі підготовки здобувачів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 35, т. 2. С. 203–209.
Halynska, O. (2021). Yedyniy vstupnyi ispyt z inozemnoi movy: struktura, zavdannya ta stratehii u protsesi pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity [The Unified Foreign Language Entrance Exam: structure, tasks and strategies in the process of training higher education applicants]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of the humanities*, 35(2), 203–209.
2. Главацька Ю. Л. Як успішно скласти ЄВІ з англійської мови: методичні поради. *Сучасні методи навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами*: зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Переяслав, 3 грудня 2020 р., 2020. С. 99–103.
Hlavatska, Y. (2020). Yak uspishno sklady YeVI z anhliiskoi movy: metodychni porady [How to successfully pass the UEE in English: methodological tips]. *Suchasni metodyky navchannia inozemnykh mov i perekladu v Ukraini ta za yii mezhamy – Modern methods of teaching foreign languages and translation in Ukraine and abroad*, 99–103.
3. Главацька Ю. Л. Підготовка здобувачів нефілологічних спеціальностей до єдиного вступного іспиту з англійської мови (з досвіду роботи). *Калейдоскоп мов*. 2022. Вип. № 5 (206). С. 102–107.
Hlavatska, Y. (2022). Pidhotovka zdobuvachiv nefilolohichnykh spetsialnostei do yedynoho vstupnogo ispytu z anhliiskoi movy (z dosvidu roboty) [Preparation of applicants of non-philological specialties for the Unified English Language Entrance Exam (from work experience)]. *Kaleidoskop mov – Kaleidoscope of languages*. 5(206), 102–107.
4. Зайцева Н. В., Супрун О. М. Підготовка студентів нелінгвістичних спеціальностей до ЄВІ з англійської мови. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22, т. 1. С. 46–50.
Zaitseva, N., Suprun, O. (2020). Pidhotovka studentiv nelinhvistychnykh spetsialnostei do YeVI z anhliiskoi movy [Preparing students of non-philological specialties for the UEE in English]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, 22(1), 46–50.
5. Мельников О. Ю. Прогнозування результатів складання Єдиного вступного іспиту з іноземної мови випускниками-бакалаврами закладу вищої освіти при вступі до магістратури. *Вісник Національного технічного університету «ХПИ»*. Системний аналіз, управління та інформаційні технології. 2021. Вип. 1 (5). С. 104–107.
Melnykov, Y. (2021). Prohnozuvannya rezultativ skladannia Yedynoho vstupnogo ispytu z inozemnoi movy vypusknnykamy-bakalavramy zakladu vyshchoi osvity pry vstupi do mahistratury [Predicting the results of the Unified Entrance Exam in a Foreign Language by Bachelor's Graduates of a Higher Education Institution for Admission to a Master's Degree Program]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «KhPI». Systemnyi analiz, upravlinnia ta informatsiini tekhnolohii – Bulletin of the National Technical University «KhPI». System analysis, management and information technology*, 1(5), 104–107.
6. Про затвердження Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2024 році: наказ Міністерства освіти і науки України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE41724?an=1> (дата звернення: 19.04.2024).
Pro zatverdzhennia Poriadku pryomu na navchannia dlia zdobuttia vyshchoi osvity v 2024 rotsi: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [On Approval of the Procedure for Admission to Higher Education in

2024: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/RE41724?an=1>.

7. Петрушова Н. В. Підготовка до Єдиного вступного іспиту з англійської мови в умовах дистанційного навчання. *Імідж сучасного педагога*: електрон. наук. фах. журн. 2021. № 3 (198). С. 53–57.
Petrushova, N. (2021). Pidhotovka do Yedynoho vstupnoho ispytu z anhliiskoi movy v umovakh dystantsiinoho navchannia [Preparing for the Unified English Language Entrance Exam in the context of distance learning]. *Imidzh suchasnoho pedahoha – The image of a modern teacher*, 3 (198), 53–57.
8. Резунова О. С. Шляхи формування навичок читання у студентів під час підготовки до складання ЄВІ з англійської мови. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/3169/1/2.pdf> (дата звернення: 19.04.2024).
Rezunova, O. Shliakhy formuvannia navychok chytannia u studentiv pid chas pidhotovky do skladannia YeVI z anhliiskoi movy [Ways to develop students' reading skills in preparation for the UEE in English]. Retrieved from: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/3169/1/2.pdf>.
9. Український центр оцінювання якості освіти. URL: <https://testportal.gov.ua/yedynuj-vstupnyj-ispyt/> (дата звернення: 19.04.2024).
Ukrainskyi tsentr otsiniuvannia yakosti osvity [Ukrainian center for educational quality assessment]. Retrieved from: <https://testportal.gov.ua/yedynuj-vstupnyj-ispyt/>.

Svitlana Havrylenko

ORCID 0000-0001-7950-2545

Lecturer of Foreign Languages Department,

T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) Email: svetik.tashlyk@gmail.com

Svitlana Kashpur

ORCID 0000-0001-8683-1443

Lecturer of Foreign Languages Department,

T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: lanagirrl@gmail.com

Yana Siroshstan

ORCID 0000-0002-1405-3475

Lecturer of Foreign Languages Department,

T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) Email: yana.polulyakh@gmail.com

SPECIFICS OF PREPARING HIGHER EDUCATION STUDENTS FOR THE UNIFIED ENTRANCE EXAM

The article reveals the specifics of preparing bachelor's students for the Unified English Language Entrance Exam and the peculiarities of its implementation in distance learning. Due to the need to ensure a continuous educational process under martial law, thoughtful and effective preparation of students for the exam for admission to a master's degree is an integral component.

*The **purpose** of this paper is to prove the feasibility of implementing a separate free choice discipline in all specialties in order to provide the same thorough preparation of bachelor's graduates for the Unified English Language Entrance Exam.*

***Research methodology.** To obtain the most significant results of the study, the methods of theoretical analysis, comparison, systematization and generalization were used.*

***Scientific novelty.** The article outlines the features and advantages of preparing students for the Unified English Language Entrance Exam within the framework of the free choice discipline, which will allow covering a larger amount of material for working with students and increase the likelihood of successful passing of the exam by graduates of different specialties.*

***Conclusions.** The problem of preparing for a Unified Entrance Exam is quite relevant today. The features, correctness and optimization of the algorithm for preparing for the test are investigated. It is proved that adherence to clear rules and recommendations in preparing for the exam increases the likelihood of its successful completion. The structure of the tasks of the Unified Entrance Exam is described in detail, as well as tips on how to complete each task correctly. The feasibility of implementing the separate free choice discipline for better preparation for the exam is proposed and proved. The prospect of further research is currently under discussion and the identification of future vectors for expanding this topic.*

***Keywords:** unified entrance exam, bachelor's degree student, free choice discipline, preparation, structure, types of tasks, reading, vocabulary, grammar.*

Стаття надійшла до редакції 14.04.2024

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор О. О. Лілік